

Igitabo cya Daniyeli - Umubare wa Cumi na Gatandatu

Ibimenyetso

Jeff Pippenger

2023-12-11

Mbere y'uko dusuzuma igice cya gatatu cya Daniyeli, turabanza kureba ibimenyetso bimwe by'ubuhanuzi bishobora kudufasha kurushaho gusobanukirwa neza icyo gice. Daniyeli, Hananiya, Mishayeli na Azariya bakoreshwa n'Umwuka Wera kugira ngo bahagararire ibimenyetso byihariye by'ubuhanuzi, bishingiye ku rwego rw'aho bakoreshwa. Mu gice cya mbere, bagaragazwa nk'abanyacyubahiro bane, hatabayeho kubatandukanya, kugeza ku mpera y'icyo gice, aho Daniyeli agaragazwa ko afite impano yo "gusobanukirwa n'ibyerekanywe byose n'inzozo."

Aba bana bane, Imana yabahaye ubwenge n'ubuhanga mu by'ubumenyi bwose no mu bwenge bwose; kandi Daniyeli yari afite gusobanukirwa n'iyerekwa ryose n'inzozo zose. Daniyeli 1:17.

Mu gice cya mbere, nk'ikimenyetso cya "bane" bagereranya ubwoko bw'Imana bwo mu minsi y'imperuka ku isi yose. "Bane" ni ikimenyetso gihagarariye ibireba isi yose, kandi abahanuzi bose bavugaga iby'iminsi y'imperuka. Intwari enye zo mu gice cya mbere zigereranya ubwoko bw'Imana bwo mu minsi y'imperuka, kandi ku murongo wa cumi n'irindwi ni ho bwa mbere hatandukanywa Daniyeli n'izo ntware eshatu, ibyo bikaba bigereranya ikimenyetso cy'"ihuriro rya batatu n'umwe."

Ikimenyetso cy'"ihuriro ry'itatu-na-rimwe" kiboneka kenshi na kenshi mu Ijambo ryahumetswe. Gishushanya ukuri kwinshi, bitewe n'aho kivugirwa. Gishushanya amateka y'ubutumwa bw'abamarayika batatu bwatangiyeye mu "gihe cy'imperuka" mu 1798, kandi bukarangira igihe cy'igeragezwa gifunzwe. Ubutumwa uko ari butatu bwose bwashushanyijwe mu murimo w'umumarayika wa mbere, kandi uwo murimo ugakurikirwa n'umumarayika wa kane wo mu Ibyahishuwe igice cya cumi n'umunani, bityo hakabaho ihuriro ry'itatu-na-rimwe.

Mu bihe bimwe, bishobora kugereranya urugendo rw'ubutumwa bw'umumarayika wa mbere bwo mu mateka y'Abamillerite n'umubare umwe, bufatanyije n'urugendo rw'ubutumwa bw'umumarayika wa gatatu n'umubare gatatu. Bityo rero, "ihuriro rya gatatu-na-rimwe" rishobora no kugereranywa nk'"ihuriro rya rimwe-na-gatatu." "Ihuriro ry'ikigereranyo rya gatatu-rimwe" rikora nk'ikimenyetso haba igihe rimwe ribanziriza gatatu, cyangwa gatatu ikabanziriza rimwe. Mu itanura rya Nebukadinezari, mu gice cya gatatu cya Daniyeli, tubanza kubona abatoni batatu, hanyuma uwa kane umeze nk'Umwana w'Imana.

Nuko abo bagabo batatu, ari bo Shaduraka, Meshaki na Abedenego, bagwa hasi baboshywe mu itanura ry'umuriro waka cyane. Maze Nebukadinezari umwami aratangara cyane, arahaguruka yihuta, arabaza abajyanama be ati: Mbese nitwaterereye abagabo batatu baboshywe hagati mu muriro? Baramusubiza bati: Ni koko, mwami. Na we aravugaga ati: Dore ndabona abagabo bane babohowe, bagenda hagati mu muriro, kandi nta cyo babaye; kandi

ishusho y'uwa kane isa n'Umwana w'Imana. Daniyeli 3:23–25.

Nta gushidikanya ko hari impamvu itunganye rwose y'ubumana, n'ukuri nyakuri kw'amateka, byatumenyesha impamvu Daniyeli atagaragajwe mu murimo wo kuramya igishushanyo cy'izahabu wo mu gice cya gatatu, ariko impamvu imwe y'ubuhanuzi ni uko, iyo Daniyeli aza kuba yari ahari, yari kurimbura ikimenyetso cy'ubuhanuzi cy'ihuriro rya batatu-na-rimwe mu itanura ry'umuriro. Kuri Gideyoni, hari Gideyoni n'imitwe ye itatu y'abagabo ijana ijana. Kristo yakundaga kubana n'abigishwa batatu.

Nuko hashize iminsi itandatu, Yesu ajyana Petero na Yakobo na Yohana mwene se, abazamukana ukwabo ku musozi muremure. Ahindurirwa ishusho imbere yabo; mu maso he harabagirana nk'izuba, imyambaro ye yera nk'umucyo. Matayo 17:1, 2.

Kimwe-na-bitatu, cyangwa bitatu-na-kimwe; ni ikimenyetso kimwe, kuko byose bishushanya ikintu runaka cy'ubuhanuzi cy'igihe cy'iminsi y'imperuka, kandi iminsi y'imperuka ni iminsi y'urubanza. Iminsi y'urubanza yatangiye mu 1798, hakurikiraho gutangazwa ko urubanza rw'iperereza rwari kuzatangira ku wa 22 Ukwakira 1844. Kandi iminsi y'urubanza ikomeza kugeza igihe igihe cy'igeragezwa cy'umuntu gitangiye kugera ku musozo ku itegeko ryo ku Cyumweru riri hafi kuza, ubwo imanza nyubahirizategeko z'Imana zitangira kandi zikagenda zirushaho gukara buhoro buhoro kugeza igihe cy'igeragezwa gifunze rwose maze ibyago birindwi bya nyuma bikaba. Mu itanura rya Nebukadinezari, ba bagabo batatu b'intwari, nyuma baza kwifatanywaho na Kristo, bashushanya ibendera. Mu gihe cyo gutaha igishushanyo cya zahabu, amahanga yose yari agize ubwami bwa Nebukadinezari yari ahari.

Kandi azamanurira amahanga ibendera ari kure, akayavugiriza ifirimbi ari ku mpera z'isi; kandi, dore, azaza yihuta cyane. Yesaya 5:26.

Imyaka mirongo irindwi y'ubuza bwa Daniyeli ni ikindi kimenyetso cy'ingenzi kigomba kumenyekana, kandi kiboneka kenshi mu Ijambo ryahumetswe. Kuva kuri Yehoyakimu kugeza kuri Kuro bishushanya imyaka mirongo irindwi nyakuri y'ubuza bwa Daniyeli. Mu gitabo cya kabiri cy'Ibyo ku Ngoma, iyo myaka mirongo irindwi ishushanya igihe igihugu cyari kuruhuka kandi kikanezererwa amasabato yacyo. Muri Yesaya 23, iyo myaka mirongo irindwi ishushanya amateka ya Leta Zunze Ubumwe z'Amerika kuva mu 1798 kugeza ku itegeko ryo ku Cyumweru, kandi mu kubigenza bityo, inashushanya amateka abangikanye y'ihembe rya Repubulikanisimu n'ihembe ry'Ubuporotesitanti nyakuri. Mushiki wa Kazi White ahuzwa iyo myaka mirongo irindwi n'imyaka igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu y'Ibihe by'Umwijima bya papa.

“Uyu muni itorerero ry'Imana rifite umudendezo wo gukomeza no kugeza ku musozo umugambi mvajuru wo gukiza inyoko-muntu yazimiye. Mu binyejana byinshi, ubwoko bw'Imana bwagize uburenganzira bwabwo bubuzwa. Kubwiriza ubutumwa bwiza mu butungane bwabwo byari bibujijwe, kandi ibihano bikomeye kurusha ibindi byose byahanaga abahangaraga kutumvira amategeko y'abantu. Ingaruka yabyo ni uko uruzabibu runini rw'Umwami rw'imyifatire mboneragihugu rwari hafi kuba rwose rutarimo abakora. Abantu bambuwe umucyo w'ijambo ry'Imana. Umwijima w'ubuyobe n'imiziririzo byari bigiye guhanagura burundu kumenya idini ry'ukuri. Itorerero ry'Imana ryo ku isi ryari mu bunyage

rwose muri icyo gihe kirekire cy'itotezwa ridacogora, nk'uko abana ba Isirayeli bari baragizwe imbohe i Babuloni mu gihe cy'ubunyage.” Prophets and Kings, 714.

Iyo bimaze gusobanuka ko, nk'ikimenyetso, imyaka mirongo irindwi na yo igereranya imyaka igihumbi na magana abiri na mirongo itandatu y'Ibihe by'Umwijima, icyo gihe ishusho y'"imyaka itatu n'igice", cyangwa "amezi mirongo ine n'abiri", cyangwa "ibihe, n'ibihe, n'igice cy'igihe" mu buryo bw'ikigereranyo igereranya Ibihe by'Umwijima, yagura ubusobanuro n'ishyirwa mu bikorwa ry'iyoye myaka mirongo irindwi y'ikigereranyo.

Mu gitabo cya Daniyeli, imyaka mirongo irindwi igaragazwa nk'igihe gitangira ku guhabwa imbaraga k'ubutumwa bwa mbere kikagera ku rubanza. Icyo gihe kiboneka muri buri rugendo rwera rwo kuvugurura, kandi bityo, iyo myaka mirongo irindwi igahagararira andi marongo y'ukuri adashimangira ingingo y'igihe, ahubwo akavuga ku ntego y'icyo gihe. Urugero, igihe cy'imyaka mirongo irindwi kigaragazwa na Malaki nk'igihe marayika w'isezerano yeza abahungu ba Lewi. Mushiki wacu White yahuje kwezwa kw'Abalewi kuvugwa na Malaki no kwezwa kw'urusengeru kwa Kristo incuro ebyiri. Icyo gihe nyine ni cyo gihe cyo gushyirwaho ikimenyetso kwa ba bantu ibihumbi ijana na mirongo ine na bine. Nanone ni cyo gihe imvura y'itumba isukwa buhoro buhoro. Icyo gihe nyine kandi ni cyo gihe cy'ikigeragezo cy'igishushanyo cy'inyamaswa, kigana ku kimenyetso cy'inyamaswa. Icyo gihe kandi ni cyo "munsi wo kwitegura" w'ubuhanuzi, uganisha ku itegeko ryo ku Cyumweru, ari na wo "munsi w'Isabato." Icyo gihe kirimo ibihe byo gutatanywa n'ibihe byo gukoranywa, byombi bikaba ari ibigize bya "ibihe birindwi."

Mu gitabo cya Daniyeli, Yehoyakimu ni ikimenyetso cy'ugushobozwa kw'ubutumwa bwa mbere. Mu isano afitanye n'abami babiri bamukurikira, ni ukuvuga gusa ko ari uwa mbere mu bamarayika batatu bayobora ku rubanza kandi bakarusorezaho. Kuro ni ikimenyetso kitari gusa cy'itegeko ryo ku Cyumweru, ahubwo ni na "kimenyetso" cy'agakiza. Daniyeli ni igice cy'ihuriro ry'ibintu bitatu n'ikimwe, kandi ni n'umugabane wo mu ishusho y'ine ihagarariye ubwoko bw'Imana ku isi yose. Daniyeli kandi ni ikimenyetso cy'intumwa ya Eliya, kandi nanone ashushanya Yohana mu gitabo cy'Ibyahishuwe. Nanone ni ikimenyetso cy'abakira ikimenyetso cy'Imana. Izina "Daniyeli" risobanura "umucamanza w'Imana", cyangwa "Imana y'urubanza"; bityo rero ni ikimenyetso cy'urubanza, kandi ni n'ikimenyetso cya Lawodikiya, kuko Lawodikiya bisobanura "ubwoko bwaciriwe urubanza" cyangwa "ubwoko buri munsi y'urubanza". Urubanza rwa Lawodikiya rushingiye ku iherezo ku kwanga kwabo ubumenyi bwafunguwe mu gitabo cya Daniyeli.

Nebukadinezari ni ikimenyetso cy'amahembe yombi y'Abanyarepubulikani n'iry'Abaporotesitanti b'ukuri yo muri Leta Zunze Ubumwe z'Amerika, kandi ni na none ikimenyetso cya Leta Zunze Ubumwe z'Amerika uhereye ku ntangiriro zayo kugeza ku iherezo ryayo. Nitugerera ku bice bya kane n'icya gatanu bya Daniyeli, tuzasanga Nebukadinezari ahagarariye "igihe cy'imperuka" mu 1798, naho Belushazari agahagararira itegeko ryo ku Cyumweru. Nebukadinezari yabaye, ku iherezo ry'"ibihe birindwi" byo guhanwa, umutware umeze nk'umwana w'intama wahindutse, ariko umuhungu we arangiza avugana nk'ikiyoka, mbere gato yo kurimbuka kwe.

"Ku mwami wa nyuma wa Babuloni, nk'uko byari byaragizwe ikigereranyo ku wa mbere wawo, hari hare urubanza rw'Umunyamaso w'Imana ruti: 'Wa mwami we, ... ubwirwa yuko

ubwami bugukuweho.' Daniyeli 4:31." Abahanuzi n'Abami, 533.

Igice cya mbere cya Daniyeli kigaragaza amateka y'umuryango wa Millerite uhereye ku wa 11 Kanama 1840 ukageza ku wa 22 Ukwakira 1844. Nanone kigaragaza igihe uhereye ku wa 11 Nzeri 2001 ukageza ku itegeko ryo ku cyumweru. Kandi nanone kigaragaza ubutumwa bwa mbere mu butumwa bw'abamarayika batatu, na bwo bukaba bugereranya ikimenyetso cya kabiri cy'ubuhanuzi cy'amateka ya Leta Zunze Ubumwe z'Amerika uhereye mu 1798 ukageza ku itegeko ryo ku cyumweru.

Ahari ikigereranyo cy'ingenzi kurusha ibindi cyo muri Daniyeli igice cya mbere, ni uko ari cyo kintu cya mbere kivugwa mu gitabo cy'ubuhanuzi kigizwe n'igitabo cya Daniyeli n'igitabo cy'Ibyahishuwe bifatanije. Ni icya mbere mu bigeragezo bitatu by'ubuhanuzi umunyeshuri w'ubuhanuzi agomba gutsinda neza. Ni cyo kigomba "kuribwa" kugira ngo atsinde ibigeragezo bikurikiraho.

Mu nyandiko za Early Writings, nk'uko byamaze kuvugwa incuro zirenze imwe muri izi nyandiko, Mushiki wa White agaragaza mu gika kimwe uburyo bw'ibigeragezo by'ibyiciro bitatu mu mateka ya Kristo, hanyuma mu gika gikurikiyeho akagaragaza uburyo bw'ibigeragezo by'ibyiciro bitatu mu mateka y'Abamillerite. Agaragaza ko abariho mu gihe cya Kristo banze ubutumwa bwa Yohana batashoboraga kugirirwa umumaro n'inyigisho za Yesu. Igika gikurikiyeho gituma ushaka kubona abibona, yuko ikigeragezo cya mbere ku Bamillerite cyari William Miller, uwo Mushiki wa White agaragaza ko yashushanywaga na Yohana Umubatiza ndetse na Eliya. Abo bahamya babiri b'ikigeragezo cya mbere bashimangira ko Daniyeli igice cya mbere ari ubutumwa bwa Eliya. Niba igice cya mbere cyanzwe, ntihashobora kubaho umumaro uwo ari wo wose uturuka ku bice bya kabiri n'icya gatatu.

Yesu n'umumarayika wa kabiri bakurikiye Yohana Umubatiza n'umumarayika wa mbere mu mateka yabo bwite. Nyuma ya Yesu habayeho urubanza rw'umusaraba, kandi umumarayika wa gatatu yaje igihe urubanza rw'igenzura rwatangiraga. Gucika intege kw'abigishwa ku musaraba kugereranya ugucika intege gukomeye kwo ku wa 22 Ukwakira 1844. Daniyeli igice cya mbere ni Eliya, nk'uko ahagarariwe na Yohana Umubatiza na William Miller, ariko ntigishobora gutandukanywa n'ibice bya kabiri n'icya gatatu. Ibyo bice hamwe ni ubutumwa bwiza bw'iteka ryose, kandi buri gihe ni ubutumwa bw'ubuhanuzi bw'igeragezwa bw'intambwe eshatu butuma habaho amatsinda abiri y'abaramya hanyuma bukayatandukanya. Ni cyo gituma, iyo ibyo bice bitatu bitandukanywa, byaba ari ubundi butumwa bwiza.

Ariko n'iyi twaba twe, cyangwa marayika uvuye mu ijuru, ababwiriza ubutumwa bwiza butandukanye n'ubwo twababwiriye, avumwe. Nk'uko twabivuze mbere, ni ko nongera kubivuga none: Nihagira umuntu ubabwiriza ubutumwa bwiza butandukanye n'ubwo mwakiriye, avumwe. Abagalatiya 1:8, 9.

Igice cya mbere cya Daniyeli gitegura inzira kugira ngo intumwa y'isezerano ize mu rusengero rwayo gitunguranye, kandi kandi kigaragaza ijwi rirangurura mu butayu. Ubutayu bugaragazwa nk'igihe cyo gutatanywa, aho ubuturo bwera n'ingabo birimo gukandagirwa. Mu gice cya mbere cya Daniyeli, Daniyeli ari mu butayu, yatatanyijwe kandi ari mu bucakara. Ubutumwa bw'igice

cya mbere butegura inzira y'ubutumwa bw'igice cya kabiri, aho Kristo yeza kandi akagirana isezerano n'abahungu ba Lewi. Abahungu ba Lewi bagaragazwa nk'ikimenyetso cy'ubwoko bwatoranyijwe bw'Imana, kuko bahagaze ari indahemuka hamwe na Mose mu gihe cy'amage y'igishushanyo cya zahabu cya Aroni, kandi igice cya gatatu cya Daniyeli na cyo ni igihe cy'amage y'igishushanyo cya zahabu.

Shaduraki, Meshaki na Abedinego bameze nk'Abalewi bejejwe mbere y'igeragezwa ry'"igishushanyo cy'inyamaswa" ry'igishushanyo cya zahabu. Muri uwo muhango Nebukadinezari atanga orkestre, indaya y'i Tiro iririmba indirimbo, kandi Isirayeli yo mu buryo bw'umwuka yateshutse irunama hanyuma ikinira ubusa ku muziki ikikije icyo gishushanyo cya zahabu.

Ibitabo bya Daniyeli n'Ibyahishuwe ni igitabo kimwe, kandi Kristo nk'Alufa na Omega ubu arimo akuraho ibimenyetso ku gitabo kigereranya Ibyahishuwe bya Yesu Kristo. Ukuri kwa mbere na mbere ashyira muri icyo gitabo ni ubutumwa bw'abamarayika batatu. Ibyanditswe bya mbere bitatu bya Daniyeli ni ubutumwa bw'abamarayika batatu. Ukuri guhuriye kuri ubwo butumwa bw'abamarayika batatu bwo mu Ibyahishuwe igice cya cumi na kane kugera ku butungane bwabwo iyo hamenyekanye ko kwavuzwe bwa mbere mu bice bitatu bya mbere bya Daniyeli. Mu Ibyahishuwe cumi na kane bugaragazwa nk'ubutumwa bwiza bw'iteka ryose, kandi buraguruka mu kirere, bityo bikerekana ubutumwa buhabwa isi yose mu minsi ya nyuma. Mu bice bitatu bya mbere bya Daniyeli, herekanwa ishusho y'uburambe bw'abagabo n'abagore batwara ubwo butumwa bakabugeza ku isi. Ibyahishuwe cumi na kane ni umurongo w'inyuma w'ukuri, ugereranya mu bimenyetso ubutumwa bw'abamarayika batatu. Ubutumwa bwiza bw'iteka ryose, n'ubutumwa bwa buri umwe muri abo bamarayika batatu, bigera ku butungane bwabyo binyuze ku murongo w'imbere w'ukuri ugereranijwe n'ibice bitatu bya mbere bya Daniyeli.

Ibice bitatu bya mbere bihagarariye ukuri kwinshi gutangaje, kandi rumwe muri uko kuri ni uko ubutumwa butatu ari inzira y'igeragezwa y'intambwe eshatu igizwe n'igeragezwa ry'imirire, rigakurikirwa n'igeragezwa ry'amaso, na ryo rikagakurikirwa n'igeragezwa rya litimusi. Nta gushidikanya ko hari ubundi buryo bwo kwita ayo mageragezwa atatu, ariko ayo mazina ashobora kugaragarira byoroshye mu gice cya mbere, kandi ashobora kongera kubonwa mu bice bya mbere kugeza ku bya gatatu. Ibyo bice bitatu bigomba kumenyekana hamwe nk'ikimenyetso kimwe.

"Ubutumwa bwa mbere n'ubwa kabiri bwatanzwe mu 1843 no mu 1844, kandi ubu turi muni y'itangazwa ry'ubwa gatatu; nyamara ubwo butumwa bwose uko ari butatu buracyakwiriye gutangazwa. Ni iby'ingenzi muri iki gihe nk'uko byahoze mbere hose ko bwongera kubwirwa abashaka ukuri. Mu nyandiko no mu ijwi, tugomba kumvikanisha itangazwa ryabwo, tugaragaza uko bukurikirana, n'ishyirwa mu bikorwa ry'ubuhanuzi butugeza ku butumwa bwa marayika wa gatatu. Nta bwa gatatu bushobora kubaho hatabanje kubaho ubwa mbere n'ubwa kabiri. Ubu butumwa tugomba kubuha isi binyuze mu bitabo n'inyandiko zisohorwa, no mu nyigisho zitangwa mu ruhame, tugaragaza mu murongo w'amateka y'ubuhanuzi ibintu byabaye n'ibizaba." Selected Messages, igitabo cya 2, 104, 105.

Nta cyo bihindura niba hagati y'amateka nyakuri yo mu gice cya kabiri n'icya gatatu harabayeho umunsi umwe gusa, cyangwa icyumweru kimwe, cyangwa imyaka makumyabiri; mu buryo

bw'ikigereranyo byerekana isuzumwa rigenda rikurikirana ry'ibigeragezo bitatu. Nebukadinezari yatangajwe kandi arumirwa n'uko Imana, ibinyujije ku muhanuzi Daniyeli, yashoboraga kumenya inzozu ze no gutanga ubusobanuro buhamye bene ako kageni bw'izo nzozi, ku buryo byashoboraga gusa gusobanurwa ko ari ukuri. Nyamara mu gice cya gatatu, Nebukadinezari yananiwe ikigeragezo cya kabiri cyo mu gice cya kabiri, kuko yiyemeje gushyira icyifuzo cye bwite cy'ubwibone bwa kimuntu hejuru y'ihishurwa ritangaje ry'imbaraga z'Imana, ryagaragaje ubusobanuro bw'Imana bw'iyo nzozi y'ibanga.

Mu gushyiraho igishushanyo cya zahabu mu gice cya gatatu, yananiwe ikizamini cya gatatu—ikizamini ndangagaciro. Shaduraki, Meshaki na Abedenego batsinze icyo kizamini ndangagaciro. Nebukadinezari yakiriye ikimenyetso cya ya nyamaswa, naho abo batatu b'intwari bakira ikidodo cy'Imana. Ibyanditswe bitatu bya mbere byo muri Daniyeli bigomba gusobanurwa mu rwego rw'abamarayika batatu bo mu Ibyahishuwe cumi na bine. Nubwo ibyo byanditswe bitatu byoroheje, kuko bisobanutse cyane ku buryo bikunze gukoreshwa nk'inkuru z'abana b'Abakristo, mu by'ukuri bihagarariye, wenda, ibice bitatu byimbitse kurusha ibindi mu Ijambo ry'Imana.

Tuzakomeza na Daniyeli igice cya gatatu mu nyandiko ikurikira.

“Ubwibone n'igitugu bigaragarira mu nzira yakurikijwe n'umwami w'umunyamahanga Nebukadinezari, birimo kugaragarira kandi bizakomeza kugaragarira mu gihe cyacu. Amateka azisubiramo. Muri iki gihe, ikigeragezo kizaba ku ngingo yo kwitondera Isabato. Ijuru ryose rireba abantu bahonyora amategeko ya Yehova, bagira urwibutso rw'Imana, ikimenyetso kiri hagati Ye n'ubwoko Bwe bwitondera amategeko Ye, nk'ikintu cy'ubusa, ikintu gikwiriye gusuzugurwa, mu gihe Isabato y'uruhimbano ishyirwa hejuru nk'uko cya gishushanyo kinini cya zahabu cyashyizwe hejuru mu kibaya cya Dura. Abantu biyita abakristo bazahamagarira ab'isi yose kwitondera iyo sabato y'uruhimbano bihimbiye. Abazanga bose bazashyirwa muni y'amategeko y'igitugu. Iri ni ryo banga ry'ubugome, umugambi w'ibytso bya Satani, ushyirwa mu bikorwa n'umuntu w'icyaha.” The Youth's Instructor, July 12, 1904.